Vayeshev: Dreams

Herzl .hefter@gmail.com

בראשית פרק לז

ה) וַיַּחַלְמ֣וּ חֲל֔וֹם וַיַּגִּ֖ד לְאֶחָ֑יו וַיּוֹסִ֧פוּ ע֛וֹד שְׂנֹ֥א אֹתֽוֹ׃ ו) וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵיהֶ֗ם שִׁמְעוּ־נָ֛א הַחֲל֥וֹם הַזֶּ֖ה אֲשֶׁ֥ר חָלָֽמְתִּי׃ ז) וְהִנֵּ֣ה אֲנַ֤חְנוּ מְאַלְּמִים֙ אֲלֻמִּ֔ים בְּת֖וֹךְ הַשָּׂדֶ֑ה וְהִנֵּ֤ה קָמָה֙ אֲלֻמָּתִ֣י וְגַם־נִצָּבָ֔ה וְהִנֵּ֥ה תְסֻבֶּ֖ינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶ֑ם וַתִּשְׁתַּחֲוֶ֖ינָה לַאֲלֻמָּתִֽי׃ ח) וַיֹּ֣אמְרוּ לוֹ֮ אֶחָיו֒ הֲמָלֹ֤ךְ תִּמְלֹךְ֙ עָלֵ֔ינוּ אִם־מָשׁ֥וֹל תִּמְשֹׁ֖ל בָּ֑נוּ וַיּוֹסִ֣פוּ ע֗וֹד שְׂנֹ֤א אֹתוֹ֙ עַל־חֲלֹמֹתָ֔יו וְעַל־דְּבָרָֽיו׃ ט) וַיַּחֲלֹ֥ם ע֛וֹד חֲל֥וֹם אַחֵ֖ר וַיְסַפֵּ֣ר אֹת֑וֹ לְאֶחָ֗יו וַיֹּ֙אמֶר֙ הִנֵּ֣ה חָלַ֔מְתִּי חֲל֥וֹם ע֖וֹד וְהִנֵּ֣ה הַשֶּׁ֣מֶשׁ וְהַיָּרֵ֗חַ וְאַחַד֙ עָשָׂ֣ר כּוֹכָבִ֔ים מִשְׁתַּחֲוִ֖ים לִֽי׃ י) וַיְסַפֵּ֥ר אֶל־אָבִ֖יו וְאֶל־אֶחָ֑יו וַיִּגְעַר־בּ֣וֹ אָבִ֔יו וַיֹּ֥אמֶר ל֖וֹ מָ֣ה הַחֲל֣וֹם הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר חָלָ֖מְתָּ הֲבוֹא֩ נָב֨וֹא אֲנִ֜י וְאִמְּךָ֣ וְאַחֶ֗יךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת־לְךָ֥ אָֽרְצָה׃ יא) וַיְקַנְאוּ־בוֹ֙ אֶחָ֔יו וְאָבִ֖יו שָׁמַ֥ר אֶת־הַדָּבָֽר׃

בראשית פרק מד

יא) וַיְמַהֲר֣וּ וַיּוֹרִ֗דוּ אִישׁ֙ אֶת־אַמְתַּחְתּ֣וֹ אָ֔רְצָה וַיִּפְתְּח֖וּ אִ֥ישׁ אַמְתַּחְתּֽוֹ׃ יב) וַיְחַפֵּ֣שׂ בַּגָּד֗וֹל הֵחֵל֙ וּבַקָּטֹ֣ן כִּלָּ֔ה וַיִּמָּצֵ֥א הַגָּבִ֖יעַ בְּאַמְתַּחַ֥ת בִּנְיָמִֽן׃ יג) וַיִּקְרְע֥וּ שִׂמְלֹתָ֖ם וַיַּעֲמֹ֣סְ אִ֣ישׁ עַל־חֲמֹר֑וֹ וַיָּשֻׁ֖בוּ הָעִֽירָה׃ יד) וַיָּבֹ֤א יְהוּדָה֙ וְאֶחָ֔יו בֵּיתָ֖ה יוֹסֵ֑ף וְהוּא֙ עוֹדֶ֣נּוּ שָׁ֔ם **וַיִּפְּל֥וּ לְפָנָ֖יו אָֽרְצָה**׃ טו) וַיֹּ֥אמֶר לָהֶ֖ם יוֹסֵ֑ף מֶ֚ה הַמַּעֲשֶׂ֣ה הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֥ר עֲשִׂיתֶ֖ם הֲל֣וֹא יְדַעְתֶּ֑ם כִּי־נַחֵ֥שׁ יְנַחֵ֛שׁ אִ֥ישׁ אֹתָֽנִי׃ טז) וַיֹּ֣אמֶר יְהוּדָ֗ה מַה־נֹּאמַר֙ לַאדֹנִ֔י מַה־נְּדַבֵּ֖ר וּמַה־נִּצְטַדָּ֑ק הָאֱלֹהִ֞ים מָצָ֣א אֶת־עֲוֹ֗ן עֲבָדֶ֙יךָ֙ הִנֶּ֣נּוּ עֲבָדִ֔ים לַאדֹנִ֖י גַּם־אֲנַ֣חְנוּ גַּ֔ם אֲשֶׁר־נִמְצָ֥א הַגָּבִ֖יעַ בְּיָדֽוֹ׃ יז) וַיֹּ֣אמֶר חָלִ֤ילָה לִּי֙ מֵֽעֲשׂ֣וֹת זֹ֔את הָאִ֕ישׁ אֲשֶׁר֩ נִמְצָ֨א הַגָּבִ֜יעַ בְּיָד֗וֹ ה֚וּא יִהְיֶה־לִּ֣י עָבֶ֔ד וְאַתֶּ֖ם עֲל֣וּ לְשָׁלוֹם֑ אֶל־אֲבִיכֶֽם׃ פ

בראשית פרק נ

יד) וַיָּ֣שָׁב יוֹסֵ֗ף מִצְרַיְמָה֙ הוּא֙ וְאֶחָ֔יו וְכָל־הָעֹלִ֥ים אִתּ֖וֹ לִקְבֹּ֣ר אֶת־אָבִ֑יו אַחֲרֵ֥י קָבְר֖וֹ אֶת־אָבִֽיו׃ טו) וַיִּרְא֣וּ אֲחֵי־יוֹסֵף֮ כִּי־מֵ֣ת אֲבִיהֶם֒ וַיֹּ֣אמְרוּ֔ לוּ֙ יִשְׂטְמֵ֣נוּ יוֹסֵ֔ף וְהָשֵׁ֥ב יָשִׁ֖יב לָ֑נוּ אֵ֚ת כָּל־הָרָעָ֔ה אֲשֶׁ֥ר גָּמַ֖לְנוּ אֹתֽוֹ׃ טז) וַיְצַוּ֖וּ אֶל־יוֹסֵ֥ף לֵאמֹ֛ר אָבִ֥יךָ צִוָּ֖ה לִפְנֵ֣י מוֹתֽוֹ לֵאמֹֽר׃ יז) כֹּֽה־תֹאמְר֣וּ לְיוֹסֵ֗ף אָנָּ֤א שָׂא֙ נָ֣א פֶּ֣שַׁע אַחֶ֔יךָ וְחַטָּאתָ֖ם כִּי־רָעָ֣ה גְמָל֑וּךָ וְעַתָּה֙ שָׂ֣א נָ֔א לְפֶ֖שַׁע עַבְדֵ֣י אֱלֹהֵ֣י אָבִ֔יךָ וַיֵּ֥בְךְּ יוֹסֵ֖ף בְּדַבְּרָ֥ם אֵלָֽיו׃ יח) **וַיֵּלְכ֣וּ גַם־אֶחָ֗יו וַיִּפְּל֤וּ לְפָנָיו֙ וַיֹּ֣אמְרוּ֔ הִנֶּ֥נּוּ לְךָ֖ **לַעֲבָדִֽים**׃ יט) וַיֹּ֥אמֶר אֲלֵהֶ֖ם יוֹסֵ֑ף אַל־תִּירָ֔אוּ כִּ֚י הֲתַחַ֣ת אֱלֹהִ֔ים אָנִֽי׃ כ) וְאַתֶּ֣ם חְשַׁבְתֶּ֣ם עָלַ֔י רָעָ֖ה אֱלֹהִ֣ים חְשָׁבָ֑הּ לְטֹבָ֗ה לְמַ֤עַן עֲשֹׂה֙ כַּיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה לְהַחֲיֹ֖ת עַם־רָֽב׃ כא) וְעַתָּ֕ה אַל־תִּירָ֖אוּ אָנֹכִ֣י אֲכַלְכֵּ֣ל אֶתְכֶ֔ם וְאֶת־טַפְּכֶ֑ם וַיְנַחֵ֣ם אוֹתָ֔ם וַיְדַבֵּ֖ר עַל־לִבָּֽם׃

בראשית רבה (וילנא) פרשת וישב פרשה פח

ב רבנן אמרי שר המשקים זבוב נמצא בתוך פיילי פוטירין שלו, שר האופים צרור נמצא בתוך גלוסקין שלו, הה"ד חטאו משקה מלך מצרים והאופה לאדוניהם, בתשמיש אדוניהם, רבי אביתר אמר בקשו להזדווג לבתו של מלך, נאמר כאן חטאו ונאמר להלן ואיך אעשה וגו' וחטאתי לאלהים.

מי השילוח

וישב יעקב, [...]וזה וישב יעקב בארץ מגורי אביו היינו יראה ובארץ כנען הוא ענוה, ובקש לישב בשלוה, זאת השלוה היינו, כי כשאדם מנהיג א"ע להסתלק מכל ספק ולשמור מכל מעשה רע אז הוא בשלוה, וע"ז אמר לו הש"י כי בעוד האדם בגוף אין באפשר להתנהג בכ"כ שמירה ויראה וענוה כי הש"י חפץ במעשים של האדם כי בעוה"ז צריך להתנהג באהבה, ומעשה שאינה מבוררת כ"כ, וע"ז נאמר לעתיד ושב יעקב. לשון נפשי ישובב בתענוג ממחשבות ד"ת יושקט, היינו מדרגת שבת ועמדו זרים ורעו צאנכם, ושאנן היינו במחשבה מבלי לירא ממלחמות ומאורעות, ואין מחריד היינו אף בשינה יהי' דבוק בהש"י ולא ירא פן הוא ח"ו נסוג מהש"י, וזה הי' טענות השבטים על יוסף הצדיק, כי גם הוא הי' מתנהג א"י במדות היראה וע"ז נאמר במדרש שהי' זיו איקונין דומה לו והיינו

שהעמיק עצמו לב' מדות הללו יראה וענוה כדי שילך בטח, ולזה נאמר עליו כי בן זקונים הוא לו היינו כמו שיעקב אבינו התנהג עצמו במדת יצחק אבינו היינו יראה גם הוא התנהג עצמו בהמדה הזאת, ובענוה כמו אביו, וע"ז דקדוק עמו הש"י ג"כ עד כחוט השערה כי אף שהמדות הללו טובים, מ"מ צריך האדם לבטוח בה' ג"כ כי הנעשה מצד האדם אינו בנין עדי עד כי אף שיוסף פעל בשמירתו, מאד אשר ממנו יצאו כל מלכי ישראל הנקראים גדולים כדאיתא במדרש שק נהוג בבני אדם גדולים שהרי יהורם לבש שק, אך נאמר עליהם אך לא כל הימים, היינו כי בנין עדי עד אינו שייך לחלקם רק לחלק יהודה כי אף שעל כל הששת אלפים שנה פעל בצדקו שיעמוד בעולם. אך בנין עדי עד זה שייך ליהודה. ויוסף הצדיק הי' תמיד בתרעומות מדוע כל מעשה יהודה אחי אשר עושה ה' מצליח בידו, ועמי הקב"ה מדקדק עד השערה והראה לו הש"י דוגמא במעשה דשר המשקים והאופים היינו לכל מלך יש שני שרים שר המשקה ושר האופה ובאמת לשר המשקה מהראוי לבל להעניש אותו אם ימצא זבוב בכוסו כי מה הי' יכול לעשות כי הזבוב היא בעל חי ואי אפשר להשמר ממנה פן בעת נתנו הכוס על כף המלך אז פרחה לתוך הכוס, אבל שר האופים, לאשר בפת הנמצא בה צרור הלא עליו האשם כי הצרור אינו בע"ח ויוכל להשמר מזה, לזאת הראה לו הש"י כי יוסף הוא נגד שר האופים כי אותו העמיד הש"י על מקום בהיר ונקי נגד עשו בכדי שלא יהי' לעשו שום מקום טענה העמיד את יוסף נגדו מנוקה מכל כמ"שש ובית יוסף להבה ונתן בו כח כדי שיוכל להתגבר על כל תאותו ולכן אם נמצא בו איזה דבר מחוץ, לפשע יחשב לו אך מאהבת הש"י ליוסף נתן אדם תחתיתו ונהרג שר האופים כמ"ש ואתן אדם תחתיך, ומזה הבין הדבר, ויהודה הוא נגד שר המשקה כי דהע"ה נקרא בדחנא דמלכא ועל ניסך היין נשמעין שירי דוד, ובאמת ליהודה במעשה דתמר וכן בכל המעשים משבט יהודה הדומין לזה נתן בהם הש"י כח התאוה כ"כ עד שלא הי' באפשרותם להתגבר וכמו שמבואר שמלאך הממונה על התאוה הכריחו, ולכן לא עליו האשם במה שלא הי' יכול להתגבר על יצרו וזה פירוש בדחנא דמלכא היינו שמניח את עצמו להנצח מהש"י כמו שאמר דוד המלך ע"ה למען תצדק בדבריך למי נאה שיוצדק אני או אתה:

וזה שנאמר אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצור את אפרים, כי באמת אלו השני שבטים הם תמיד מתנגדים לזה לזה, כי ענין החיים שנתן הקב"ה בשבט אפרים הוא להבינו תמיד בכל דבר מעשה על הדין וההלכה מבלי לזוז ממנו ולכן כשהכתוב מזהיר את ישראל לבלתי יחטאו מטרת התורה אז יאמר פן תצלח כאש בית יוסף היינו שתראו כי לא יהי' מתנגד למעשיכם, ושורש החיים של יהודה הוא להביט תמיד להש"י בכל דבר מעשה אע"פ שרואה האיך הדין נוטה עכ"ז מביט להש"י שיראה לו עומק האמת בהדבר כי יוכל להיות אף שהדין אמת הוא לפי טענות בעלי דינים אך אינו לאמיתו כי פן יטעון אחד טענה שקרית כמו שמצינו בקני' דרבא, וכמו כן נמצא בכל ענינים, וזאת הוא שורש החיים של יהודה להביט לה' בכל דבר ולא להתנהג ע"פ מצות אנשים מלומדה אף שעשה אתמול מעשה כזו מ"מ היום אינו רוצה לסמוך על עצמו רק שהש"י יאיר לו מחדש רצונו ית' וענין הזה יחייב לפעמים לעשות מעשה נגד ההלכה כי עת לעשות לה' כו'. ולזה אלו השני שבטים מתנגדים זה לזה, ולעתיד נאמר אפרים לא יקנא כו' ויהודה לא יצור כו', היינו שלאפרים לא יהי' טענה על יהודה במה שיוצא חוץ להלכה ולא יצר לו מזה כי יראה הש"י לאפרים את כוונת יהודה שהוא מכוון לש"ש ולא להנאת עצמו וממילא יהי' שלום ביניהם:

<u>מי השילוח - שמות</u>

וזה הענין שנראה אליו הקב"ה בסנה ללמדו זאת המדה והראה לו שהוא שוכן בסנה היינו סבלן גדול כי עמו אנכי בצרה והוא סבלן נגד פרעה, וזה הענין שברך מרע"ה את יוסף ורצון שוכני סנה, כי מרע"ה הי' רוצה להכניס מדות סבלנות לתוך מדתו של יוסף הצדיק כדי שיהי' מלא רצון על ישראל שלא יהי' לו שום תרעומות על נפש מישראל, כי משבט הזה מתעורר דין על ישראל בעת שנוטים מרצון הש"י, כמו שמצינו שהנביא הזהיר את ישראל א"ל פן תצלח כאש בית יוסף והיינו שמדתו לא תכעוס ויהי' ברצון על ישראל, ע"כ אמר ורצון שוכני סנה היינו שהש"י ילמוד אותך מדות סבלנות כמו שלמד אותי בסנה,